

ROMAN KARWACKI

SYMPOZJUM EFESKIE

W dniach 14—16 września 1981 r. w Niepokalanowie odbyło się sympozjum naukowe z okazji 1550 rocznicy Soboru w Efezie. Zorganizowane zostało przez Sekcję Dogmatyczną Wydziału Teologicznego KUL oraz Sekcję profesorów patrystyki i teologii dogmatycznej przy Komisji do Spraw Nauki Episkopatu Polski. W sympozjum wzięli udział nauczyciele akademicki dogmatyki i patrologii KUL i ATK, studenci tych uczelni, pracownicy naukowcy Międzywydziałowego Zakładu Badań nad Antykiem Chrześcijańskim (KUL), profesorowie teologii dogmatycznej i patrologii z seminariów duchownych a także pracownicy naukowcy z Uniwersytetów: Warszawskiego, Jagiellońskiego, Gdańskiego, Katowickiego, Poznańskiego, Wrocławskiego oraz z Muzeum Narodowego w Warszawie.

Słowo wstępne wygłosili przewodniczący Sekcji: Patrystycznej — ks. dr Stanisław Longosz i Dogmatycznej: ks. prof. dr hab. Andrzej Zuberbier. Następnie o. doc. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski OFMConv. w imieniu organizatorów powitał uczestników Sympozjum.

Podczas przedpołudniowej sesji wygłoszono dwa referaty oraz jeden komunikat. W pierwszym referacie nt. *Sobór Efeso-Aleksandryjski jako wydarzenie historyczne* ks. prof. dr hab. Czesław Bartnik wyjaśnił na wstępie, dlaczego nazywa ten Sobór Efeso-Aleksandryjskim. Następnie omówił okoliczności zwołania soboru i warunki w jakich on obradował, podkreślił przy tym rolę cesarza, rywalizację między szkołami: Antiocheńską i Aleksandryjską oraz polemikę Cyryla z Nestoriuszem na temat „Theotokos”. Drugi referat pt. *Źródła do poznania Soboru Efeskiego* wygłosił ks. dr Marek Starowieyski. Autor skoncentrował się na trzech rodzajach źródeł: 1. dzieła Cyryla i Nestoriusza, 2. akta Soboru i 3. opisy historyków (np. Teodoretą, Sokratesa) omawiając ich stan zachowania. Następnie ks. doc. dr hab. Wacław Eborowicz w komunikacie *Zaproszenie św. Augustyna na Sobór Efeski* wskazał na wagę tego zaproszenia i na pozycję, jaką w ówczesnym Kościele zajmował św. Augustyn (+430).

Po południu uczestnicy sympozjum pracowali w dwóch grupach. Grupa pierwsza, której przewodniczył dr Jakobielski, zajmowała się zagadnieniami archeologicznymi. Referaty wprowadzające wygłosili: dr Elżbieta Jastrzębowska *Triumfalny luk efeski w Bazylice Santa Maria Maggiore* i mgr Tadeusz Głogowski *Bazylika Soboru w Efezie*. Pracom w drugiej grupie przewodniczył ks. prof. dr hab. Andrzej Zuberbier. Wygłoszono trzy referaty wprowadzające. W pierwszym ks. dr Jerzy Woźniak omówił *Recepcję »Theotokos« u Ojców Syryjskich*. Drugi referat *Recepcja »Theotokos« w protestantyzmie* wygłosił o. doc. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski. W trzecim referacie mgr Czesław Mazur przedstawił polską bibliografię Soboru Efeskiego. W godzinach wieczornych odbyły się zebrania w sekcjach profesorskich: teologii dogmatycznej i patrologii.

W drugim dniu sympozjum, podczas sesji przedpołudniowej, wygłoszono dwa referaty. *Konflikt chrystologii antiocheńskiej i aleksandryjskiej na Soborze Efeskim*, to tytuł pierwszego referatu, który wygłosił ks. dr Stanisław Longosz. Na początku autor wskazał na dwie szkoły (antiocheńską i aleksandryjską) oraz na trzy teologie (antiocheńską, aleksandryjską i zachodnią). Następnie omówił spory arianie oraz spory chrystologiczne Nestoriusza z Cyrylem. Ks. dr Marek Starowieyski wygłosił referat nt. *Sobór Konstantynopolski I*. Najpierw przedstawił sytuację teologiczną w owym czasie, a następnie omówił przebieg i osiągnięcia tego Soboru, podkreślając rangę tego Soboru (zwołanego jako Synod wschodniej części cesarstwa) oraz jego znaczenie.

Po południu obrady rozpoczęły się od wysłuchania referatu ks. prof. dra hab. Wacława Schenka nt. *Wpływ decyzji efeskich na liturgię i kult maryjny*. Autor zaznaczył, że „Theotokos” najpierw pojawiło się w pismach teologicznych, a później w tekstach liturgicznych. Wskazał na powstanie bazylik rzymskich i kościołów w Galii, a także w Polsce (pierwszy kościół — w Gnieźnie) pod wezwaniem Maryi, Matki Bożej. Następnie omówił sakramentarze, formularze świąt i modlitewniki zawierające modlitwy wzywające pośrednictwa Matki Jezusowej, jako Matki Bożej.

Po wykładzie rozpoczęły się prace w dwóch grupach, jak w dniu poprzednim. Pierwsza grupa, której przewodniczył o. dr Stanisław Głowa TJ, zajęła się zagadnieniami chrystologicznymi. Zaprezentowano dwa referaty i jeden komunikat. Ks. bp doc. dr hab. Alfons Nossol mówił na temat *Chrystologia antiocheńska i aleksandryjska dzisiaj*, a ks. prof. dr hab. Andrzej Zuberbier o problematyce hellenizacji z związku z dogmatami chry-

stologicznymi. W komunikacie *Hellenizacja jako problem metodologiczny* ks. dr Franciszek Szulc przedstawił historię problematyki, zajął się bliższym określeniem hellenizacji, hellenizacją jako procesem historycznym oraz jako problemem teologiczno-hermeneutycznym. Grupa druga, której pracom przewodniczył prof. dr hab. Tadeusz Dobrzeńiecki, zajęła się problemami ikonografii maryjnej. W tej grupie został wygłoszony referat ks. prof. dra hab. Władysława Smolenia pt. *Idea »Theotokos« w romańskich wizerunkach Matki Boskiej w Polsce*, oraz dwa komunikaty mgr Bożeny Wronikowskiej — *Najstarsza ikonografia maryjna* i Ewy Tatar-Próchniak — *Przedstawienia maryjne na sarkofagach starochrześcijańskich*.

W godzinach wieczornych, podobnie jak poprzedniego dnia odbyły się zebrania w sekcjach profesorskich: teologii dogmatycznej i patrologii.

W trzecim dniu sympozjum prof. dr hab. Tadeusz Dobrzeńiecki wygłosił referat nt. *Treści teologiczne ikonografii »Theotokos«*, ilustrując go przezręczami i nagraniami śpiewów gregoriańskich.

Sesję popołudniową wypełnił panel nt. *Maryja jako Matka Boża w pobożności maryjnej w Polsce*. O. dr Jerzy Domański OFMConv. mówił o kulcie Matki Bożej Niepokalanej błogosławionego Maksymiliana Kolbe, o. mgr Kazimierz Smoleń CSSR — o kulcie Matki Bożej Nieustającej Pomocy, a o. dr Kazimierz Czulaś SAC — o kulcie Matki Bożej Fatimskiej. Wywiązała się ożywiona dyskusja, podobnie zresztą jak podczas każdej sesji, po wygłoszonych referatach.

Podsumowanie trzydniowych obrad dokonali: ks. prof. dr hab. Andrzej Zuberbier oraz ks. dr Stanisław Longosz. W imieniu organizatorów sympozjum przemówił o. doc. dr hab. Stanisław Celestyn Napiórkowski. Sympozjum Efeskie zakończono w kościele odczytaniem IV Homilii św. Cyryla Aleksandryjskiego *wygłoszonej w Efezie ku czci Bogarodzicy* oraz odśpiewaniem Credo Nicejsko-Konstantynopolskiego.